

Advies 12: start in oktober online *dialogo* over vaccinatie & strijd tegen desinformatie

Begeleidingscommissie Digitale Ondersteuning Bestrijding Covid-19

8 oktober 2020

Inleiding Begeleidingscommissie

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft een Begeleidingscommissie ingesteld die de Minister zal adviseren over digitale ondersteuning bij de bestrijding van Covid-19. De begeleidingscommissie brengt naast gevraagde adviezen ook ongevraagde 'flitsadviezen' uit. Dit flitsadvies is mede nav de berichtgeving rondom de Kamerbrief dd 23 september. In navolging van vorige adviezen pleit de begeleidingscommissie voor een *vroegtijdige* uitwerking van een digitale strategie rondom het vaccin. Zodat uitvoerders (huisartsen e.a.) & experts niet plotseling met een 'afgetikt' plan worden geconfronteerd, er uitgebreid ruimte is voor bijstelling én desinformatie al vanaf oktober 2020 wordt aangepakt.

Advies 12: start in oktober 2020 online *dialogo* over vaccinatie én strijd tegen desinformatie

In de aanloop naar de CoronaMelder is de noodzaak van heldere communicatie uitgebreid aan het licht gekomen. De begeleidingscommissie constateert dat de online discussies over toekomstige vaccins in Nederland feller worden en wereldwijd ook gepaard gaan met actieve desinformatie. Om deze reden adviseert de begeleidingscommissie het volgende:

1. **Wacht niet op gereed vaccin in 2021 maar start zo snel mogelijk met communiceren- zo mogelijk al in oktober.**

In de berichtgeving ontstond de indruk dat het ministerie van VWS wil wachten tot kort vóór de aanwezigheid van een vaccin om de vaccinatie-campagne te starten. Gelet op de toename in desinformatie rondom zowel Covid-19 als vaccins adviseert de begeleidingscommissie om beduidend eerder te starten-zo mogelijk al eind oktober. Hiermee wordt voorkomen dat er eind december een gevaarlijk perceptie c.q. informatie kloof -is ontstaan.

De commissie adviseert een voorspoedige start op twee aspecten: enerzijds desinformatie *ontkrachten* en anderzijds *communiceren* over vaccinatie(s) tegen covid-19. Dit zijn twee afzonderlijke strategieën, beide van groot belang.

2. **Debunking van desinformatie** Zowel internationaal¹ als op Europees² en Nederlands³ niveau neemt desinformatie m.b.t. covid-19 en vaccins toe. Digitale ontwrichting is een feit.

De ervaring in o.a. Litouwen⁴ en Estland leren dat het zinvol is om (covid-19/vaccin) desinformatie zo snel mogelijk te ontkrachten met feiten-in Litouwen gebeurt dit binnen 24 uur. De commissie adviseert om tijd en menskracht vrij te maken om een systeem in te richten dat vanaf oktober of begin november pro-actief desinformatie ontkracht. Met steun

¹<https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/immunizing-the-public-against-misinformation>

²https://ec.europa.eu/netherlands/news/coronavirus-eu-voert-strijd-tegen-desinformatie-op_nl

³<https://nos.nl/artikel/2344875-zeker-vijftig-accounts-verspreiden-nepnieuws-over-corona-in-nederland.html>

⁴<https://en.delfi.lt/politics/debunk-eu-latvia-had-the-widest-spread-of-covid-19-related-disinformation-in-may.d?id=84505739>

van bots kunnen berichten/tweets plotseling een adembenemend bereik krijgen-daarom is het zaak om er *snel* bij te zijn.

Tevens adviseert de commissie om aan het desinformatie expert-panel naast bedrijven en academici ook personen toe te voegen met praktische ervaring rondom digitale ontwikkeling.

Nota bene: dit is *geén* verzoek om afwijkende meningen dan wel kritische geluiden de mond te snoeren, integendeel. De begeleidingscommissie adviseert om een respectvol dialoog aan te gaan met Nederlandse critici. En online -desinformatie te beantwoorden met feiten.

3. Stem campagne af met experts én doelgroepen

De begeleidingscommissie ziet dat het ministerie van VWS is begonnen met de voorbereiding van een vaccinatie-voorlichtingscampagne en juicht deze toe. Vooral omdat de groep personen die zich tegen vaccinatie verzetten buitengewoon divers is. De ervaringen met de CoronaMelder leren dat het zinvol is om *samen* met doelgroepen én experts de boodschappen te diversifiëren. En bij sommige doelgroepen afzien van online communicatie maar via huisartsen te communiceren. Ook hier is het zaak om zo vroeg mogelijk te beginnen om een perceptie/informatie -kloof te voorkomen in november/december.

4. Vorm: niet alleen *zenden* maar online *dialoog* op Instagram, YouTube enz

Het is de moeite waard om niet alleen te zenden maar tijd en menskracht te investeren in een online dialoog, een *gesprek* met personen die twijfelen of bang zijn voor een vaccin.

NB: een online *dialoog* is een fundamenteel ander proces dan het betrekken van een aantal opiniemakers/ambassadeurs/smaakmakers. Het aangaan van gesprekken noopt tot een structurele en langdurige inzet van professionele menskracht. Hierbij is het van belang dat het dialoog vooral ook plaatsvindt in fora waar de overheid (vooralsnog) niet over Covid-19 vaccins communiceert, zoals Instagram, Pinterest, YouTube, Reddit, TikTok, Snapchat enz.

5. Logistiek: stem zo vroeg mogelijk af met beoogde uitvoerders; huisartsen etc.

Het is zinvol om in een zo vroeg mogelijk stadium beoogde uitvoerders (de instanties die straks worden verzocht om mensen te prikken) bij een concept-plan te betrekken. En concept-tijdpladen, potentiële Q&A's, toevoer van vaccins etc. tijdig met eventuele uitvoerders door te nemen zodat er desgewenst correcties kunnen worden aangebracht.

6. Voorts is het van belang om zo helder mogelijk te communiceren rondom de verdeling van de 1ste 'lading' aan vaccins. Nadat is besloten welke doelgroepen als eersten worden gevaccineerd is het zaak om hierover op een eenduidige manier te communiceren.

7. Digitaal 'vaccinatiebewijs'?

De begeleidingscommissie vraagt zich af of er wordt gedacht aan een elektronisch 'vaccinatiebewijs', als digitale variant van het bestaande gele boekje. De commissie ziet enerzijds de behoefte bij burgers ontstaan om gemakkelijk digitaal aan te kunnen tonen gevaccineerd te zijn, maar ziet anderzijds hieromheen een gevoelige sociale dynamiek ontstaan m.b.t. toelating en uitsluiting. Dit is niet iets om op zijn beloop te laten. Enerzijds gaat het om technische realisatie van een dergelijk digitaal vaccinatiebewijs en anderzijds om regulering van het gebruik ervan.